

KONFERENSIYALAR.COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

O'ZBEKISTON – 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI

**VIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

NOYABR, 2025-YIL

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI

**VIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2025-yil, noyabr

TOSHKENT-2025

ISBN 978-9910-8337-2-4

O'ZBEKISTON – 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA'LIM ISTIQBOLLARI. VIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent: Scienceproblems team, noyabr, 2025. – 52 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: “Scienceproblems Team” MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2025-yil, 1-noyabr.

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur nashrda “O'zbekiston — 2030: innovatsiya, fan va ta'lim istiqbollari” nomli VIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi doirasida taqdim etilgan ilmiy maqolalar to'plami jamlangan. Unda O'zbekistonning turli oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalari, tarmoq tashkilotlari, mustaqil tadqiqotchilar tomonidan taqdim etilgan ijtimoiy-gumanitar, iqtisodiyot, huquq, biologiya, tibbiyot va boshqa sohalarga oid maqolalar kiritilgan. Maqolalarda ilm-fanning zamonaviy yo'nalishlari, innovatsion texnologiyalar, ta'lim islohotlari hamda barqaror taraqqiyotga oid masalalar muhokama qilingan. To'plam akademik izlanishlar, amaliy tajribalar va ilmiy xulosalarni birlashtirgan holda, fanlararo integratsiyani chuqurlashtirish va ilmiy hamkorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsiya, fan va ta'lim, O'zbekiston 2030, barqaror rivojlanish, ilmiy izlanishlar, fanlararo integratsiya, ilmiy hamkorlik, texnologik taraqqiyot, zamonaviy ta'lim.

ISBN 978-9910-8337-2-4

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2025-yil

© Mualliflar jamoasi, 2025-yil

MUNDARIJA

TEXNIKA FANLARI

Кузибоев Шихназар

ИССЛЕДОВАНИЕ ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИХ СВОЙСТВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ МАГНИТНЫХ СОРБЕНТОВ НА ОСНОВЕ РОТОРНОГО ШЛАКА 4-11

Исмаилова Зумрад, Анарбаев Анвар

ПРИМЕНЕНИЕ СОЛНЕЧНЫХ УСТАНОВОК В СХЕМАХ КОНДИЦИОНИРОВАНИЯ ВОЗДУХА ЗДАНИЙ В НА ОСНОВЕ ИСПАРИТЕЛЬНОГО ОХЛАЖДЕНИЯ ВОЗДУХА 12-15

Mirjalolova Nargiza

SIMSIZ SENSOR TARMOQLARI (WIRELESS SENSOR NETWORKS) ARXITEKTURASI, TURLARI VA MUAMMOLARI 16-20

TARIX FANLARI

Narzullayeva Zulxumor

SULTON MALIKSHOHNING MA'RIFATPARVARLIK SIYOSATI 21-23

FALSAFA FANLARI

Xoshimov Hakimjon

YOSHLARNING IQTISODIY MUSTAQILLIGI VA IDENTIK O'ZINI ANGLASH JARAYONI: IJTIMOIIY VA PSIXOLOGIK OMILLAR 24-29

FILOLOGIYA FANLARI

Begmatova Dilorom

DARIY TILIDAGI IQTISODIY XARAKTERDAGI SIYOSIY EVFEMIZMLAR 30-32

YURIDIK FANLAR

Каюмова Малика

КРИМИНАЛИЗАЦИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА (ИИ) В ПРЕСТУПНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: ПРОБЛЕМЫ КВАЛИФИКАЦИИ И ОТВЕТСТВЕННОСТИ 33-36

PEDAGOGIKA FANLARI

Shermatova Saxobaxon

OLIIY TA'LIMDA KLASTIERLI YONDASHUV ORQALI INDUKTIV VA DEDUKTIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI 37-39

Odiljanova Gulasalxon

TA'LIM JARAYONIDA REFLEKSIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING METODIK ASOSLARI 40-43

Xakimov Tulanboy

NARRATIV PEDAGOGIKANING ANTROPOLOGIK VA AKSIOLOGIK ASOSLARI TARIX TA'LIMIDA 44-46

TIBBIYOT FANLARI

Fayziyeva Nozima

EKOLOGIK OMILLAR TA'SIRIDA PAYDO BO'LADIGAN SURUNKALI KASALLIKLARNING OLDINI OLIHDA TIBBIY-MA'RIFIY FAOLIYATNING PEDAGOGIK ROLI 47-51

NARRATIV PEDAGOGIKANING ANTROPOLOGIK VA AKSIOLOGIK ASOSLARI TARIX TA'LIMIDA

Xakimov Tulanboy

Qo'qon davlat universiteti doktoranti

Annotatsiya. Tadqiqotimizda narrativ pedagogikaning antropologik va aksiologik poydevori tarix ta'limi kontekstida asoslanadi. Antropologik yondashuvda inson "hikoya qiluvchi mavjudot" sifatida talqin etilib, shaxsning tajriba, xotira va identiteti narrativ shakllanish jarayonida qurilishi ko'rsatiladi; aksiologik yondashuv esa tarixiy ta'limdagi ma'naviy-me'yoriy koordinatalar — qadriyatlar, mas'uliyat va adolat, ko'p ovozli xotira, vakillik va hurmat etikasini — didaktik qarorlar bilan bog'laydi. Hermenevtik va analitik-sintetik tahlil asosida Vygotskiy, Bruner, Rikoer, Rüsen, MakIntayr, Seixas va Wineburg ishlari sintez qilinib, narrativning dalilga tayanish, ko'p nuqtai nazarni uyg'unlashtirish, "masofali empatiya"ni shakllantirish va tarixiy ongni rivojlantirishdagi mexanizmlari yoritiladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, insonparvar va qadriyatlarga sezgir narrativ muhitda o'qituvchi til va hikoya kompozitsiyasini ma'lumotni faktologik uzatishdan ko'ra, ahloqiy-e'tirof, murosali muloqot va daliliy javobgarlikni tarbiyalovchi amaliyotga aylantiradi. Xulosa sifatida tarix darslarini antropologik-aksiologik jihatdan kalibrlash, baholash mezonlarini narrativ yaxlitlik, daliliy asos, multiperspektivlik va etik vakillikka yo'naltirish hamda raqamli hikoyalashda sitata va kontekst intizomini kuchaytirish tavsiya etiladi.

Kalit so'zlar: narrativ pedagogika; antropologiya; aksiologiya; tarixiy ong; empatiya; qadriyatlar; dalilga tayanish; multiperspektivlik.

THE ANTHROPOLOGICAL AND AXIOLOGICAL FOUNDATIONS OF NARRATIVE PEDAGOGY IN HISTORY EDUCATION

Xakimov Tulanboy

PhD student at Kokand State University

Annotation. Our research is based on the anthropological and axiological foundations of narrative pedagogy in the context of history education. In the anthropological approach, a human being is interpreted as a "storytelling being," where the individual's experience, memory, and identity are constructed in the process of narrative formation. The axiological approach links the moral-normative coordinates in historical education—values, responsibility and justice, multi-voiced memory, representation, and the ethics of respect—with didactic decisions. Based on hermeneutic and analytic-synthetic analysis, the works of Vygotsky, Bruner, Ricoeur, Rüsen, MacIntyre, Seixas, and Wineburg are synthesized to illuminate the mechanisms of narrative reliance on evidence, harmonizing multiple perspectives, fostering "distant empathy," and developing historical consciousness. The results indicate that in a humanitarian and value-sensitive narrative environment, the teacher transforms language and story composition from mere factual transmission of information into a practice that cultivates moral recognition, constructive dialogue, and evidential accountability. In conclusion, it is recommended to calibrate history lessons from anthropological-axiological perspectives, directing assessment criteria towards narrative coherence, evidential grounding, multiperspectivity, and ethical representation, as well as enhancing the discipline of citation and context in digital storytelling.

Key words: narrative pedagogy, anthropology, axiology, historical consciousness, empathy, values, reliance on evidence, multiperspectivity.

KIRISH.

Tarix ta'limi nafaqat voqealar ketma-ketligini yod olish, balki insonning vaqt bo'ylab o'zini va boshqalarni anglash qobiliyatini tarbiyalashdir. Bu jarayonning markazida hikoya yotadi, chunki tajriba, xotira va ma'no ko'pincha narrativ shaklda tartiblanadi. Antropologik nazar shuni ko'rsatadiki, shaxsning identiteti rivoyatli birlik sifatida quriladi va u ijtimoiy muloqotda tasdiq topadi; aksiologik nazar esa har qanday tarixiy talqin axloqiy tanlovlar,

qadriyatlar va mas'uliyat bilan uzviy bog'liqligini ochadi. Agar darsda hikoya faqat bezak bo'lib qolsa, u dalildan uziladi va didaktik kuchini yo'qotadi; aksincha, narrativni epistemik va etik me'yorlar bilan bog'lash tarixiy tafakkur, tasavvur va fuqarolik ongini shakllantiradi.

Maqsad narrativ pedagogikaning antropologik va aksiologik asoslarini tizimli bayon qilish, tarix darslarida hikoyalash orqali shaxsiy va jamoaviy identitet qurilishi, qadriyatlarga sezgir talqin va daliliy javobgarlikni metodik jihatdan asoslab berishdir.

Tadqiqot kontseptual sintezga tayanadi. Vygotskiyning tasavvur va ijtimoiy tajriba haqidagi g'oyalari, Brunerning narrativ-paradigmatik tafakkur farqlari, Rikoerning vaqt va emplotment nazariyasi, Rüsenning tarixiy ong tipologiyasi, MakIntayrning "hayotning narrativ birligi" konsepsiyasi, shuningdek Seixas, Wineburg, Levstik va Bartonlarning tarixiy tafakkur bo'yicha ishlariga hermenevtik tahlil qo'llandi. Analitik-sintetik integratsiya orqali narrativni dalilga tayanish, multiperspektivlik va etik vakillik bilan bog'lovchi model ishlab chiqildi.

Antropologik asos, avvalo, insonning hikoya bilangina o'z tajribasini mantiqan tartibga solishi haqidagi tezisga tayanadi. O'quvchi tarixiy faktlar bilan tanishar ekan, ularni voqealar oqimida emas, balki aktyorlar niyati, ijtimoiy cheklovlar va imkoniyatlar bilan bog'langan dramatik tuzilma sifatida idrok etadi. Shunday tuzilmada shaxs va tuzilma o'rtasidagi nisbat, irodaviy tanlov va tasodifning ulushi, vaqtning kundalik va tizimli qatlamlari o'zaro uyg'unlashadi. O'qituvchi nutqi bu birikmani dalillar bilan ko'rsatib borgan sayin, talabaning "men kimman va biz kim edik?" degan savollari intizomli va muloqotga ochiq yo'nalishga kiradi; tarix o'zlikning yopiq afsonasi emas, balki muhokama qilinadigan, qayta o'qiladigan, dalil bilan tekshiriladigan umumiy makonga aylanadi.

Aksiologik asos narrativning hamisha qadriyatlarga singganini eslatadi. Tarixiy voqelikda adolat va zo'ravonlik, hurmat va mensimaslik, daxlsizlik va mustamlakachilik kabi qarama-qarshi ma'nolar to'qnashadi. O'qituvchi bunday ziddiyatlarni hissiy jo'shqinlikka berilmasdan, lekin befarqlikka ham tushmasdan til va kompozitsiya orqali boshqaradi: zarar ko'rgan guruhlar ovozini tinglash, shavqatli va xolis til tanlash, manba notekisligini ochiq e'tirof etish va qo'shimcha kontekst bilan muvozanat yaratish etikaning didaktik shakliga aylanadi. Buning natijasida "empatiya" ko'r-ko'rona ayniylashtirishga emas, balki tarixiy sharoitni hisobga olgan "masofali empatiya"ga ko'tariladi; o'quvchi hozirgi mezonlarni o'tmishga zo'rlab ko'chirmasdan, zamondoshlar ufqida imkonli bo'lgan tanlovlarni tushunishga intiladi.

Narrativ metod dalilga tayanishni kuchaytiradi, chunki har qanday hikoya manbadan talqinga o'tishdagi mulohaza zanjirini ochib berishga majbur. Sourcing, kontekstualizatsiya va korrobatsiya tartibida qurilgan hikoya o'zining taxminiy bo'laklarini belgilaydi, noaniqlik darajasini til markerlari bilan ko'rsatadi va muqobil talqinlar sababini tushuntiradi. Bu jarayon o'quvchida epistemik kamtarlik va javobgarlikni shakllantiradi, faktlar esa ma'nosiz ro'yxat emas, izohlovchi tuzilmaning g'ishtlariga aylanadi. Multiperspektivlik bu yerda estetik bezak emas, balki ijtimoiy adolatning didaktik ko'rinishidir: arxivda ovozi baland bo'lgan subyektlar bilan bir qatorda, chetlab qolgan manbalar va "jim guvohlar" ham kompozitsiyaga kiritiladi.

Raqamli muhit antropologik va aksiologik vazifalarni kengaytiradi. Xarita, vaqt chizig'i, audio va vizual dalillar yordamida narrativning ko'p qatlamli tuzilmasi ko'rgazmali bo'ladi, biroq bu ko'payish sitata intizomi va kontekst haloliligini ham talab qiladi. Raqamli hikoyada havola va izohlar shaffof bo'lsa, o'quvchi dalil-illyustratsiya aloqasini ko'radi, ma'lumotga tanqidiy munosabatni saqlaydi va kollektiv xotira arxitekturasidagi kuch munosabatlarini

farqlay boshlaydi. Baholash mezonlari shunga mos ravishda narrativ yaxlitlik, daliliy asos, ko'p nuqtai nazar uyg'unligi, sabab-oqibatni tushuntirish kuchi hamda etik vakillik kabi tarkibiy qismlarni qamrab olganda, o'quvchi mahsuloti nafaqat mazmun, balki insonparvarlik va adolatga sezgirlik bo'yicha ham o'sadi.

Natijaviy model shuni ko'rsatadiki, antropologik qarash shaxsiy va jamoaviy identitetni muloqotga ochiq narrativlar orqali qurishni rag'batlantiradi; aksiologik qarash esa bu qurilishning axloqiy chegaralari va javobgarlik mezonlarini belgilaydi. Tarix darsida hikoya qilish dalil va qadriyatlar o'rtasida ko'prik vazifasini bajarib, faktik haqiqatni ma'naviy mazmun bilan bog'laydi va shu yo'l bilan fuqarolik ongini shakllantirishga xizmat qiladi.

Narrativ pedagogikaning antropologik va aksiologik asoslari tarix ta'limini insonparvar, daliliy va adolatga sezgir yo'nalishga buradi. O'qituvchi hikoyani identitet qurilishi, qadriyatlarni muhokama qilish va dalilga tayanish amaliyoti bilan birlashtirganda, o'quvchi tarixiy ongda masofali empatiya, tanqidiy tafakkur va javobgarlikni egallaydi. Kelgusida baholash rubrikalarini etik vakillik va multiperspektivlik ko'rsatkichlari bilan boyitish, raqamli hikoyalashda sitata va kontekst intizomini standartlash hamda turli maktab bosqichlarida narrativ kompetensiyaning o'sishini longitudinal tadqiq etish maqsadga muvofiqdir.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Vygotsky L.S. Imagination and Creativity in Childhood // Journal of Russian and East European Psychology. 2004. Vol. 42, no. 1. P. 7–97.
2. Bruner J. Acts of Meaning. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1990. 181 p.
3. Ricoeur P. Time and Narrative. Vol. 1. Chicago: University of Chicago Press, 1984. 288 p.
4. Rüsen J. History: Narration, Interpretation, Orientation. New York; Oxford: Berghahn Books, 2005. 198 p.
5. MacIntyre A. After Virtue: A Study in Moral Theory. 3rd ed. Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press, 2007. 286 p.
6. Taylor C. Sources of the Self: The Making of the Modern Identity. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1989. 601 p.
7. Wineburg S. Historical Thinking and Other Unnatural Acts. Philadelphia: Temple University Press, 2001. 255 p.
8. Seixas P., Morton T. The Big Six Historical Thinking Concepts. Toronto: Nelson Education, 2013. 350 p.
9. Levstik L.S., Barton K.C. Teaching History for the Common Good. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2004. 288 p.
10. Wertsch J.V. Voices of Collective Remembering. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 256 p.

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI

**VIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI
MATERIALLARI**
2025-yil, 2-noyabr

Mas’ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

O‘ZBEKISTON — 2030: INNOVATSIYA, FAN VA TA’LIM ISTIQBOLLARI.
VIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent:
Scienceproblems team, noyabr, 2025. – 52 bet.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: Scienceproblems Team

Konferensiya o‘tkazilgan sana: 2025-yil, 1-noyabr

ISBN 978-9910-8337-2-4

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Scienceproblems team, 2025-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2025-yil.